

187. Körmend, Vida József utca

(Vas megye) Kk, Kú

2006. július 25–27. között csapadékvíz csatorna árkának régészeti szakfelügyeletét láttuk el a a Vida J. u. Szabadság téri torkolata területén. Munkánk során előkerültek a kaputorony K-i fala és Ny-i falának részletei, DNy-i, ÉK-i és DK-i sarka, a kapu kerékvető köve, ill. a torony K-i falához csatlakozó, a várig téglából kiépített városfal. A falak alapozási mélységét a kb. 320 cm-nél feltörő talajvíz miatt nem állapíthattuk meg. A téglából, szürkésfehér, durva, kavicsos habarcsba rakott toronyfal vastagsága 190 cm volt, a városfalé mindössze 150 cm. A torony hossza kb. 8 m volt, szélessége is kb. 8 m lehetett. A város torony melletti kavicsos járósíntjét a mai útburkolat alatt, kb. 120 cm mélységben mértük fel. 1562-ben említik először a kaput. Ekkor az őr a város kapujában „extra vallum in ponte” állt. 1620-ban „külső várassy sorompók, belseő várassy kapuk”-ról olvashatunk. Nevét és helyét a mai Vida J. u. történelmi nevei őrizték meg számunkra: Kapu uca (1698, 1757, 1887). A Felső kapuhoz tartozó strázsaház helyét a mai Kölcsey u. 2., ill. a mögötte elterülő park, parkoló és utca területére lokalizáltuk.

Munkatársak: dr. Nagy Zoltán, Móricz Péter, Németh Zsuzsa.

SIKLÓSI GYULA

188. Környe, Hegyalja utca 15.

(Komárom-Esztergom megye) Rő

2006. augusztus 24. és szeptember 1. között a 34285 hrsz. üres telken folytattuk a principatus kori település és késő római erőd régészeti kutatását. A rendelkezésünkre álló lehetőségek arra voltak elegendők, hogy a telekre tervezett ház alapjának megfelelő területet vizsgáljuk meg.

A humusztól követően a telek K-i határáról 4 m-re, az É-i határon a gázvezeték felé 2,4 m-re egy É-D irányú, 15 m hosszú, 80 cm széles árkot vontunk (1. árok), a tervezett ház alapjának teljes hosszát É-ről és D-ről 1-1 m-rel meghaladóan. Az árokban a korábbi években már megismert késő római, átlag 80 cm vastag – törmelékes-agyagos – planírréteg mutatkozott, a humusztól az altalajig. A planírból kevés 2–3. századi kerámia edénytörmelék került elő, és azonosíthatatlan korrodálódott vasdarabok. Északi részén meg lehetett figyelni, hogyan csatlakozik a planírréteg a Leshegy tömbjéhez, amely élénkebb sárga, alább vöröses altalajjelenségeket mutatott, mint a csatlakozási ponttól D-re húzódó rész. A csatlakozási pontnál egy tucat emberfej nagyságú és annál kisebb természő feküdt a planírréteg tetején, tulajdonképpen a humuszban. Egymással nem érintkeztek, kötőanyag nyomai nem mutatkoztak közöttük. Az árokban általuk kirajzolt sáv 4,90–5,10 m széles. Rendeltetésük nem határozható meg, semmihez nem csatlakoznak, emellett éppen a lejtő és az egyenes planír találkozásánál heverték. A planírréteg és a hegytömb találkozási pontjánál az árok K-i illetve Ny-i oldalán 1

m-rel illetve 60 cm-rel két szelvényt nyitottunk a tervezett ház területének határán 1-1 m-rel túlnyúlóan. A szelvényekből ugyanaz a törmelékes kerámiaanyag került elő, mint az árokból. Az ároktól nyugatra fekvő szelvényben (3,50×2,70 m) a planír tetején kötőanyag nélküli, egy sor ököl nagyságú kövekből álló köves felület került elő szabálytalan alakban, nagyjából 2×1 m² területen. Egyik oldalról sem csatlakozott semmihez, úgy hatott, mintha talicskából öntötték volna oda. Ugyanannan került elő egy Hadrianus által veretett sestertius.

Az ároktól K-re eső (2. sz.) szelvény (3,40×2,40 m) humusszal és törmelékkel keveredett vegyes korú (de római) házkerámia törmelékével, kisebb kődarabokkal és csontokkal volt tele. A kevert réteg alatt az altalaj húzódtott – É-ről D-re lejtősen a hegy teste – sötétsárga vörösbe hajló színű agyag. Az 1. árokkal és a 2. szelvényvel, úgy látszik, elértük a késő római területrendezés ÉK-i határát. Ebből a K-i szél a késő római erőd ismert K-i falvonalától (felszín feletti része a Vöröskő, ma Galántai ház udvarán látható) néhány méterrel K-re. Az 1. szelvénytől D-re az 1. árokkal párhuzamosan egy 6 m hosszú és 80 cm széles árkot vontunk, amiben csak a planírréteg volt, semmi más. Egy 2×1 m-es szondát ástunk továbbá a telek Ny-i szélén az 1. árok szőrt kősorával egy vonalban, azaz a hegy és a planírréteg találkozási pontjánál. A szondában csak a planírréteg volt, rajta néhány odaszóródott ökölnyi kődarab, alatta az altalaj. Az egész megvizsgált területen épületmaradvány nem mutatkozott. A rövid kutatás legfőbb eredménye tehát a késő római területrendezési planírréteg ÉK-i sarokrészének (amely nagyjából a mai telekhatárokkal esik egybe) meghatározása volt.

SZABÓ ÁDÁM – TÓTH ENDRE

189. Körösladány, Bethlen tér 1.

(MRT 6. k. 7/119. lh.)

(Békés megye) B, Á

A Körösladány DK-i részén, a Sebes-Körös-folyó É-i magaspartján elhelyezkedő református templom körüli lelőhelyet már régóta számon tartják a régészeti kutatásban. A templom mellett 1902-ben iskolaépítéskor, 1971-ben pedig vízvezeték ásásakor bukkantak melléklet nélküli sírokra. Ezeket a középkori templom körüli temető sírjainak tarthatjuk. A templomhoz közeli Ságvári utcában a Körös-kultúrába tartozó cserepeket figyeltek meg, azonban a középkori falu határait nem sikerült beazonosítani.

2006 augusztusában a Bethlen tér 1. szám alatt található Öregek Otthonának bővítéséhez kapcsolódóan megelőző feltárást folytattunk. A fentebb elmondottak alapján feltételeztük, hogy a lelőhely kiterjed az építkezés teljes területére. A megnyitott felületen több régészeti jelenség foltja került elő. Sajnos az objektumokat nem tudtuk végig kibontani a kb. 1 m mélységben jelentkező talajvíz miatt. Egy gödör késő bronzkorinak, több cölöplyuk, egy árok és egy ház Árpád-korinak

bizonyult. A késő bronzkori, enyhén méhkas alakú gödör a Gáva-kultúra leletanyagát tartalmazta. Kevés felfényezett, kétszínű kerámiatöredéket és néhány paticsdarabot és állatcsontokat találtunk a betöltésében. Az L-alakú szelvény É-i részében felfedezett késő bronzkori gödörtől Ny-ra egy ÉK–DNy-i irányítású árok folytja rajzolódott ki, amelyből kevés Árpád-kori edénytöredék és paticsdarabok kerültek elő. Az ároknak csak egy részletét tudtuk feltárni; nagy része a szelvényünkön kívül folytatódott. Az árok É-i részében emberi állkapocs töredékét és néhány fogat, valamint egy korrodálódott vastárgyat (valószínűleg vaskést) figyeltünk meg. Ezt a területet nem tudtuk tovább bontani a folyamatosan feltörő talajvíz miatt. Azonban a vastárgy és az embercsontok bolygatott sírt jeleznek ezen a területen.

Egy lelet nélküli, valamint egy Árpád-kori edénytöredéket tartalmazó cölöplyukat tártunk fel a késő bronzkori gödörtől D-re. Az említett cölöplyukak mellett egy lekerekített téglalap alakú, sekély beásást találtunk, amelynek lazább barnás betöltése különbözött mind a késő bronzkori, mind az Árpád-kori objektumok fekete, kompakt betöltésétől. Az objektum újkori kerámiatöredékeket, állatcsontot valamint egy üvegedény darabjait tartalmazta. Az L-alakú szelvényben Ny-ra haladva egy újabb objektumot tártunk fel, melynek nagy része a szelvényünkön kívül esett. Fekete betöltéséből egyetlen Árpád-kori edénytöredéket találtunk. Alját nem tudtuk kibontani a talajvíz miatt. A szelvény Ny-i vége felé egy É–D-i irányítású, újkori anyagot tartalmazó árkot bontottunk ki. Az említett árok mellett egy szintén É–D-i irányítású, téglalap alakú ház faltját figyeltük meg. A ház kb. 1/3-a a szelvényen kívül esett. A feltörő talajvíz miatt kibontására nem volt lehetőségünk, de a ház alakját és a betöltéséből előkerülő leletanyagot dokumentáltuk. Az Árpád-kori kerámiatöredékek mellett fémsalakot és paticsdarabokat találtunk. A régészeti megelőző feltárás az Árpád-kori Körösladány falu egy részletét és feltehetőleg a temetőjéhez tartozó 1 db sír részletét tárta fel. Az Árpád-kori településnél korábbi, késő bronzkori településre utaló nyomokat is találtunk.

BÓKA GERGELY

190. Körösladány, Bikeri

(MRT 6. k. 7/14 lh.)

(Békés megye) R, B, V

A magyar–amerikai Körös Regionális Régészeti Program keretében az idei évben is folytattuk ásatásunkat a lelőhelyen. A 2005-ben megkezdett szelvények további feltárása mellett a korábban elvégzett geomágneses felmérés eredményei alapján újabbakat is nyitottunk a lelőhely középső, Ny-i illetve D-i részén; az É-i részről a tavalyi évben bebizonyosodott, hogy ott elsősorban szarmata kori objektumokkal számolhatunk.

A tavalyi évben megkezdett, a lelőhely D-i részén nyitott 8×5 m-es, az idei évben K-i és Ny-i irányban kissé megnagyobbított 4. szelvényünkben további, a

kora rézkori település különböző fázisait reprezentáló, általában gazdag leletanyagú gödrök és árkok mellett egy késő bronzkori–kora vaskori gödör került elő.

A lelőhely DNy-i szélén a körárokrendszer vizsgálata céljából 2005-ben megnyitott 20×3 m-es 5. sz. szelvényünkben a középső, igen széles és mély árok részletének kibontását követően az eredeti szelvényhez K-i irányban csatlakozóan egy újabb 7×6 m-es felületet nyitottunk a belső paliszád illetve egy lehetséges bejárat vizsgálata céljából. Az árkok feltárása során kizárólag tiszapolgári korú leletek kerültek elő, míg a humuszrétegből szórványos késő bronzkori jellegű leletanyag is napvilágot látott. A paliszád és a középső árok közötti területen kora rézkori edénymellékletekkel ellátott csecsemő csontvázát tártuk fel. A lelőhely középső területén nyitott 7×6 m-es 6. sz. szelvénybe egyetlen objektum, egy kora rézkori gödör É-i fele esett. A szelvényben mind a forgatott humuszban, mind az intakt kora rézkori kultúrrétegekben viszonylag nagy számban kerültek elő tiszapolgári korú, elsősorban kisebb csészékből, illetve csuprokból származó edénytöredékek. Az 5×5 m-es 7. sz. szelvényt a lelőhely Ny-i részén nyitottuk meg. A szelvény É-i részén egy nagyméretű kora rézkori gödört, míg középső területén egy tiszapolgári típusú kerámiaanyagban – köztük számos ép avagy közel teljes edényben – illetve kagyló- és halmaradványokban rendkívül gazdag kutató tártunk fel. Egy spirális rézkarika szintén ebből az objektumból került elő. A szelvény Ny-i irányú meghosszabbításában a telepet kerítő paliszád egy rövid részletét tártuk fel.

A kutatási programot támogatta a National Science Foundation valamint az MTA–OTKA–NSF nemzetközi együttműködési program.

Munkatársak: Richard Yerkes, Bácsmegi Gábor, Bóka Gergely, Fehér Mónika, Fogas Ottó, Herbich Katalin, Kékegyi Dorottya, Szegedi Éva valamint 18 amerikai egyetemi hallgató.

GYUCHA ATTILA – WILLIAM A. PARKINSON

191. Körösladány, Petőfi tér

(Békés megye) B

Körösladány belterületén, a Petőfi tér rekonstrukciójához kapcsolódóan folyó földmunkák alkalmával késő bronzkori, a Gáva-kultúra időszakára keltezhető gödört bolygattak meg. Leletmentésünk során az objektumból a korszak jellegzetes kerámiatípusainak nagyszámú töredéke mellett kevés patics és állatcsont került elő. A lelőhely azonos a Körösladány 111. számúval, ahonnan a korábbiakban neolitikus és késő középkori leletek váltak ismertté.

GYUCHA ATTILA

192. Kőszeg, Fő tér–Városház utca sarok

(Vas megye) LT, Á, Kk, Kú

2006. április 18. és június 23. között régészeti kutatást végeztünk a Fő tér térrendezésének aktuális kivitelezési